

Par "sīpols" un "vairsīpols" lietojumu *On the usage of "sīpols" and "vairsīpols"*

Saņemtais jautājums: *Kā pareizi saukt sīpolus, kas attīstās sīpolu ziedos?*

Latvijas Padomju Enciklopēdijā (LPE 1987a) **sīpols** definīcijā uzsvars ir tiem *sīpoliem*, kas atrodas augsnē (*īsa pazemes vasa*), atsevišķi norādot, ka **sīpols** ir arī *vasas pārveidne*. Attiecībā uz pārējiem sīpoliem, kas kalpo, lai augi vairotos veģetatīvi, un, kas atrodas arī uz augu virszemes daļām, lieto jēdzienu **vairsīpols** (Bumbura & al. 1967; LPE 1987b).

Saņemts arī jautājums par deminutīviem: *sīpoliņi* un *vairsīpoliņi*. Bumbura & al. 1967 lieto gan **sīpols**, gan *sīpoliņi*, šīs abas formas attiecinot gan uz pazemes, gan virszemes sīpoliem, kā arī virszemes sīpolus saucot par *vairsīpoliņiem*. Ņemot vērā, ka ar **vairsīpoliem** saprot sīpolus, kuri attīstās, lai nodrošinātos augu pavairošanās veģetatīvi, nav pamata lietot deminutīva formu *vairsīpoliņi*, un tāpēc pareizi ir **vairsīpoli**, kā tas lietots arī *Latvijas Padomju Enciklopēdijā* (LPE 1987b). Ikdienas saziņā un literatūrā deminutīva lietošana vairāk ir saistīta ar valodas stilu un izteiksmi, piemēram, Bumbura & al. 1967 šos jēdzienus lieto deminutīvā, ja runa ir par nelieliem (maziem) sīpoliem, kad netiek lietoti apzīmējumi sīpolu izmēra raksturošanai, bet **sīpols** lieto tad, ja to izmēri tiek raksturoti (piemēram: „Virszemes **sīpoli** ir sīki, ..” Bumbura & al. 1967:52).

Definējumi:

Sīpols (*bulbus*) — īsa pazemes vasa (arī vasas pārveidne) ar stipri sarukušu stumbru (sīpola pamatne) un sulīgām lapām (zvīņlapas), kurās uzkrājas barības vielas. Sīpols ir augu pārziemošanas un veģetatīvās vairošanās orgāns (LPE 1987a), bet pēc attīstīšanās veida arī **vairpumpurs** un attiecīgi **vairsīpols** (LPE 1987b).

Sīpols ir arī *sīpolu* (*Allium*) sugas nosaukuma ģints epitets (piemēram, *dārza sīpols*). Pazīstamāko sīpolu sugu nosaukumus skatīt pēdējā sīpolu ģints latvisko nosaukumu revīzijā: BTCB 2017:70–71.

Vēres

Bumbura M., Jaudzeme V., Muižarāja E., Pētersone A., 1967. Augu morfoloģija un anatomija, Rīga

BTCB, 2017. Organismu latviskie nosaukumi (4) // *Biosistēmu Terminoloģijas Centra Biļetens* 1(2)/, 70–83

LPE, 1987a. Sīpols // *Latvijas Padomju Enciklopēdija* 9/, 14

LPE, 1987b. Vairpumpuri // *Latvijas Padomju Enciklopēdija* 10(1)/, 228

akceptēts publicēšanai: 12.11.2017.